Ч. 169 (12.535). Львів, субота 2. серпня 1930. Poeztowa opłata zaplacona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

УВО, „Пласт" і школи.

Львів, 31. липня 1930.

Недалеко Бібрки доконано нападу на почтовий віз, при чому впали ранені й убиті. Польська преса твердить, що початкове слідство доказало, що напад доконаний членами УВО. Одночасно подає, що один із справників, ґімназ. абсольвент Гриць Пісецький, був членом „Пласту". Ці два моменти вяже і — вяже в одно обі організації, УВО і „Пласт", — накликуючи владу до репресій проти „Пласту". Мало того, з факту, що Пісецький був учнем української ґімназії, заганяється в чамбул до одного стада з тайною революційною організацією і українське шкільництво. Це нечувана поведінка та злоба первісних людей, які свої інстинкти переносять у площину національно-державної політики. Ось що читаємо в „Дзєнніку Львовскім" в дати 1. серпня п. н. „Бандитський напад у Бібрці":

„...Додати треба, що Пісецький був одночасно членом Пласту і УВО. Про звязок цих організацій ми вже не однократно писали. Тепер мусимо з притиском підкреслити, що наші власти цей звязок пильно обсервують і без сумніву пороблять з цього у відповідний спосіб висновки. Додаймо, що наразі арештовано чотирьох членів „Пласту", які находилися недалеко Дубини, себто місця, де виконано напад, — запідозрілих у співучасті в нападі.

„Не треба теж легковажити того моменту, що Пісецький був вихованком української („рускеґо") ґімназії. Взагалі можна би прийти до здогаду, що українська ґімназія приготовляє „кандидатів до криміналу", тому, що в останніх часах щораз частіше на лавках обвинувачених сидять ученики українських заведень. Треба би запитати, якими то педаґоґічними системами послугуються вихованці в українських заведеннях, що з отих заведень рекрутується така поважна скількість небезпечних у першій черзі для власного народу злочинців".

Що таке УВО — це виявили, здається, досить виразно, а бодай у поважній частині, судові розправи, на основі яких кожний може вже виробляти собі власний погляд на цю орґанізацію, на її ідейне обличча, на цілі й методи її діяльности. Про наше відношення до тої орґанізації казав недавно найбільше авторитетний представник українського громадянства голова Українського Клюбу на парляментарній трибуні. І здається, що на основі тих фактів не повинно навіть пп. Здз. Стронським і Ґуркам підлягати жадному сумніву, що: УВО є орґанізацією тайною, підпольною, конспіративною, що стоїть поза сферою впливів, вгляду і контролі будьякої іншої української політичної чи громадської установи чи орґанізації та якихнебудь одиниць, за виїмком тих, що безпосередньо, фізично до УВО належать. Є чейже річю цілком ясною, що при такому характері УВО є абсурдом скидати відповідальність за її вчинки на якінебудь інституції та орґанізації, яких діяльність є явна, опирається на писаному й леґалізованому статуті та які підлягають постійній контролі громадянства й покликаних до цього чинників. Ще більшим абсурдом є обвинувачувати якунебудь установу, шкільне заведення чи орґанізацію у тому, що хтось з її членів чи вихованків осторонь захопився змістом конспіративної пропаґанди і пішов на виконання діла, яке нічогісінько спільного не має з характером, цілями й методами такої явної, культурно-освітньої чи громадської установи, як скажім „Пласт". Таж розумуючи льоґікою панів із „Дзєнніка Львовского", ми мусілиб дійти до висновку, що треба заперечити вартість і „зліквідувати" інституції родини, церкви, школи і всякої суспільної орґанізації, тому, що члени родини, вірні церкви, і взагалі члени суспільности допускаються вчинків, які противляться засадам, що поставлені в основу родини, що їх голосить церква чи які не находять призначня 100 відсотків членів даного громадянства! Чи істнує одна польська інституція, одна орґанізація польської молоді, одна польська школа, яка взяла би відповідальність за вчинки своїх теперішніх і бувших членів чи вихованків і яких члени та вихованки не робили би речей, незгідних, скажім з характером таких „Стшельців", „Соколів", тих безчисленних польських орґанізацій і польських шкільних заведень!

Є правди такі прості, що аж прикро про них говорити, тим більше, коли мається до діла з людьми грамотними й освіченими, нібн розуміючими дефініцію тайної конспіративної орґанізації. В даному випадку прикро казати про те ще й тому, що й інтенція противної сторони є також цілком ясна: використати **всяку** нагоду, причіпитися до **чогонебудь**, аби тільки можна **чимнебудь** оправдати — нищення українських орґанізацій молоді та українське шкільництво. Зокрема „Пласт" давно вже є сілю в оці тих, які є принципіяльними противниками українського скавтінґу. Такими самими принципіяльними противниками вони: всяких окремих українських ґімнастичних, спортових, наукових, шкільних, культурних, освітніх, господарських — не кажучи вже про політичні! — орґанізацій і установ! Цеж є „ідеольоґія" „утраквізму", „реґіоналізму", всіх тих теорій про плекання „цивілізаційної вищости" і „проникання культури".

Нині закликається до репресій проти „Пласту" і проти українських шкіл. Чи пп. Стронські і Ґурки вірять дійсно в те, що колиб не стало „Пласту", Луґів", „Сокола" й „Січей", колиб були позачинювані всі українські ґімназії —, що тоді щезлоб і УВО?!

На Сході -- без змін.

II.

І що-ж виявляється?

Цей „опозиційний конґрес" витає входячого Сталіна однодушним вставанням делеґатів з місць. Як Цезаря! В найбільшому скупченні слухає десятигодинної промови Сталіна, як слухає її й „селянська отара" по кошарах за посередництвом радіо. Витає з захопленням всі висновки червоного диктатора й осуджує протисталінську опозицію на чолі з Бухаріном і Риковим — і то в такій гострій формі, що нерви старого Бухаріна не витримують: з конґресу його везе авто безпосередньо до лічниці. Щож до Рикова — то виразно пролунало слово: „До димісії!..." Словом Сталін виходить знов „гороюю"... В який вже раз?

Мені здається, що „сталінівська проблема" розвязана на довший час, бо ніколи ще не стояв так високо його авторитет, ніколи не була ще так неподільна його влада, ніколи не був він так ушанований, як після закінчення останнього комуністичного конґресу.

Сталін, справді, є диктатором Радянського Союзу. І такої влади, без сумніву, не мав сам Ленін.

То є факт величезної ваги, бо говорить він про стабілізацію на довший час внутрішніх відносин у Радянському Союзі, мимо богатьох моментів його слабости. Як стверджує й резолюція XVI конґресу всесоюзної комуністичної партії, програма Сталіна про „соціялістичне будівництво" себто пляномірну перебудову всіх галузей народнього господарства в цілях якнайскоршого здійснення комуністичного ідеалу — ні в чому не зазнала змін.

Злагіднішало почасти **темпо** „соціялістичного будівництва", але його витичні залишаються ті самі. Залишається недоторканою й засада колективізації сільського господарства. Не має мови і про те, щоби в чому-небудь змінилася „церковна політика" Сталіна. Отже на Сході без змін.

І треба признати, що особа Сталіна є найкращим виявленням цеї „незмінности". Тяжко гадати, чи виграє остаточно Сталін чи програє. Його „соціялістичне будівництво" переводиться не в лябораторії, а в надзвичайно скомплікованому під господарським оглядом житті Радянського Союзу. Навіть для цього комуністичного Союзу є обовязковим „буржуазний забобон": для осягнення успіху в переведенні всякого господарського пляну **треба грошей, грошей і ще раз грошей!** І коли ми переглянемо всі проекти та пляни, які змальовують лише перший етап „соціялістичного будівництва", всюди стрічаємо там преліміновані суми воістину — „планетарних розмірів".

Та, проте, лишається правдою, що не дивлячись на всі перешкоди, Сталін змірятиме до осягнення своєї мети з усією консеквентністю, що так яскраво характеризує його особистість. Сталін — фанатик комуністичної ідеї. Але він фанатик **талановитий:** він уміє не лише **вірити**, а ще більше -- переводити свою віру в життя, нічим не зражаючись. Сталін, власне уособлення впертости. І цьому завдячує він, що впали визначніші особистости, як Троцький, як Раковський, як Зіновєв, як інші комуністичні божки, а він все стоїть непорушно на своєму посту. То правда, що він уступає Троцькому в таланті публіциста, а Зіновєву—в таланті промовця; але він з однаковою, проте, послідовністю та впертістю змушує піддатись операції цілком здорового свого найбільшог оприятеля, Фрунзе, як і виганяє поза межі Радянського Союзу свого найбільшого ворога, Троцького. Однаково змушує випити неронівський кубок смерти відданого собі Дзержинського, як присуджує на заслання „зрадника" Раковського. Однаково спокійно й зимно, бо понад усе ставить він комуністичну ідею, яку розуміють, мовляв, міліони, а зуміє здійснити лише він сам.

Його впертість може найкраще виявляється на двох прикладах закордонної політики. Ізоляція Радянського Союзу від капіталістичного світу й енергійний наступ на світ соціялістичний. Якби Сталін увійшов відразу в нормальні політичні й торговельні зносини з капіталістичним світом — він мусів би поховати комуністичну ідею. Закордонний капітал, діставши концесії, а, значить, відбудовуючи господарське життя Радянського Союзу, змусив би комуністичну партію до еволюції, до демократизації державного ладу, до зречення, кінець кінцем, влади. Славнозвісна „пятилітка" —це спроба **власними силами відбудувати господарче життя в стані цілковитої ізоляції від капіталістичного світу.** Якби цей плян повелося Сталінові здійснити — Захід програв би ставку на цю ізоляцію.

Сталін вірить у свою перемогу. І готується одночасно до зведення рахунків зі світовим капіталізмом. Але в цій майбутній боротьбі він хоче бути сам-на-сам зі своїм супротивником. І тому він без жалю наступає на пяти соціялістам, які є слугами тої-ж капіталістичної ідеї. Прихід до влади соціялістів ні в чому не змінює, на його думку, буржуазного ладу. І ніколи не змінить. Мекдональд з таким-же успіхом розстрілює індійців або арабів, якби це робив і Болдуін. Вандервельде чи Мюллер, — що, зрештою, змінилося в Бельґії, Німеччині чи Англії? Тому комуністи усувають поступово цю „прослойку", знесилюючи її й розбиваючи. Вони намагаються відірвати від них маси, вірючи, що, коли ці маси не підуть за ними сьогодні, то підуть — завтра. Натомісць буржуазія в евентуальній боротьбі з Радянським Союзом позбавиться ще одного спільника.

Сталінові всюди присвічує **консеквентність** у здійсненні комуністичного ідеалу, а тому — тим менше є даних на те, щоби він колинебудь занехав прямування до цього комуністичного ідеалу в межах Радянського Союзу, одним з засобів якого є „соціялістичне будівництво", або коротко: **пятилітка.**

В чому-ж вона полягає?

Олександер Ковалевський

Чеська преса про Закарпатську Україну.

Орган чеських клерикалів „Лідове Новіни" містить допис з Ужгороду з дня 24. липня, у якому читаємо: „Після виміни взаїмних прикростей, якими по зїздах Духновича і „Просвіти" частували себе політичні діячі і знавці справи мови, на Закарпаттю запанував деякий спокій. Близька будуччина докаже, наскільки справа мови була видвигнена політичними партіями, які усвідомили собі, що без витворення одної, спільної русинської лінії, не можна надіятись успішного ведення роботи. Не виключене, що до спокійнішого настрою серед руських причинились не лиш політичні мотиви, але й деякі поміркована прояви, як ось публична заява архидіякона Сабова. Вийшовши ціло з револьверового замаху Тацинця, цей церковний достойник заявив, що позитивна культурна робота має бути така, щоби про неї рішало міністерство освіти, а не мін-ство внутр. справ чи поліція. Таке становище, яке є накликом до спокою, виріжняється від бойових кличів Духновичівців і це становище підхопив орган автономічного союзу Куртяка. У цілій серії статтей сказано щось, що досі в тих кругах було нечуване! Примирюючі слова, адресовані не тільки до українського табору, але й великоруського. Признається малоруське походження закарпатських русинів, хоч ці русини до війни нічого про українство не знали. Сьогоднішні спори тільки спинюють розвиток русинів. Одні бачать спасення в політичнім українстві, другі хотілиб творити окрему закарпатську мову й доповнити її російською мовою. Ту хибу мав й Духнович, який у своїх творах доповнював карпаторуський говір великоруськими словами. Треба занехати крайне українство і крайню великоруськість і писати після добрих передвоєнних граматик. Інакше настане роздор і мішанина. Братовбивча боротьба останніх десятиліть спричинила те, що прихильники крайніх таборів забули про всякі життєві питання, про автономію, громадську й культурну роботу. „Думаєте, що нас спасе козацька шапка і гайдамацький топір? Нас спасе тільки братерське єднання, праця і старий карпаторуський дух".

Стаття „Руського Вістника" була реферована у „Свободі" і доповнена великою заміткою в „Руській Землі". Цей часопис звертається проти наслідування українського руху на інших землях. Українство в Росії мало перед війною культурницько-демократичний характер, а в Галичині і Буковині політичний. На Закарпатті, де русини безперечно є галузкою малорускою, повинні мати одноцільну культурну програму. З великоруського становища не треба боятись суперництва малоруського, якого висліди будуть частиною всеруської культури (?!). Роздор лежить у тім, що в тутешнім українськім русі галицького типу рішає політичний мотив. Тутешні русини можуть говорити, що вони українці не тому, що ними почуваються (?), але тому, що належать до малоруського племени етнографічно. Українство не могло витворити власної ідеольогії, а мусіло підчинитись напрямові, який тут витворився. Якщо не йде про політичний вплив зі закордону, то тутешнє українство не в силі рішити проблеми культури (?!) на Закарпатті. В рамах демократії можна заспокоїти культурні потреби громадянства національно мішаного. Але не треба мішати річей культури з чужими закордонними інтересами, а з культурницької боротьби робити засіб для закордонних елементів, чужих власній державі. Змагання українського руху на всіх землях мають самостійницький характер і прихильники українства на Закарпатті є позбавлені свободи при здійснюванні своїх домагань. Інтерес закарпатського населення вимагає вирішення справи мови зі становища культури, а це можливе тільки шляхом компромісу. Справа тільки в тому, чи на боці українців є досить доброї волі".

„Руський Вістник" не домагається введення народньої мови, але тої мови, якої перед війною вживали нечисленні карпаторуські інтелігенти. Домагання окремої русинської мови, без впливу українства і великоросів, на думку автора статті, всеж є важним кроком до вирішення спору за мову Закарпаття. „Руський Вістник" кінчить статтю домаганням автономії Закарпатської України.

Події в Сновичі.

Зі справоздання сен. Кузьмина.

Дня 23. липня ц. р. повідомлено Народню Канцелярію, Укр. Нац. Дем. Обєднання про сумні події, які зайшли 20. VII. в Сновичі, золочівського повіту при нагоді наміреного посвячення талергофського хреста. Уже 25. липня ц. р. був на місці подій з доручення Народньої Канцелярії сен. Кузьмин, який так описує події в Сновичі:

Кілька осіб зі Сновича зложило з себе за ініціятивою о. Малого з Ясенівець комітет, як казали в селі, побудування памятника поляглим на війні мешканцям того села. Цей комітет звернувся за матеріяльною допомогою до місцевого населення. З огляду на ціль, селяни не відмовили помочі. Але замісць памятника поляглим на війні, появився в призначений день свята хрест з написом: „Многострадальним талергофцам за неділимую Русь". Це обурило селян і вони заявили заздалегідь, що не допустять до поставлення цього памятника на громадському пасовиську. Щоби бодай частину населення приєднати до свого пляну, член комітету Семен Назар почав угощувати молодь у корчмі, та заохочувати хлопців помогти поставити памятник. Місцеві москвофіли запросили на посвячення хреста ріжних своїх аґітаторів з дооколачних місцевостей, а також зі Золочева і Львова. Комітет звернувся до місцевого пароха о. Муровича, щоби він посвятив хрест, але о. Мурович поставив умову, щоби на святі не було жадних політичних промов, а тимбільше промов осіб, які ворожо виступають проти нашої церкви. Коли аранжери свята на це не згодилися, то о. Мурович відмовився взяти участь у посвяченні памятника і повідомив про це вірних у церкві. Тоді москвофіли спровадили на посвячення трираменного хреста польського священика о. Якубовськогоз Рикова.

Виявилось, що в день свята не було кому віднести на призначене місце хреста. Крім цьо-

М-Р Є. Ю. ПЕЛЕНСЬКИЙ.

Осип Маковей.

СПРОБА ЛІТЕРАТУРНОЇ ОЦІНКИ.

(В пяту річницю смерти.)

(Продовження.)

III. Сатири.

Коли зважити, що Маковей був під впливом Франка, коли пригадати собі атмосферу 80-их років, можна з гори сподіватися, що одно з перших місць віддав поет у своїй творчости **суспільним темам.** Тут поет хоче бути обєктивним, тому описує. Спосіб описового вислову — як каже Енкен — якраз і надається до **виясненя** зворушень та ідей. Маковей приноровлює часами теж суґестивний спосіб вислову, правда, лише епізодично. От напр. в поезійці „Видно липи в розцвіті" дає нам такий образок: Коло хати жиди. Давніше були тут господарі, та їм не велося, попали в лихварські сіти. Працювали важко. Та „лукавий" загін не виплачувався. Тому поет вкладає в уста героя своєї поезії знамениті слова:

„Земле потом скроплена,
він нам ти береш,
мучиш нас надією,
жити не даєш!" („Поезії" ст. 13).

Ось інша картина: Після смачненького обіду пан-отець засів за часописами, що за них ніколи не платив, і став критикувати всіх і вся, що нічого не роблять. А коли приходять до його селяни просити на раду в справі оснування читальні, він — обурюється:

„Хлопи там ждуть?... Ет що хлопи!
Се темна непросвітна маса!
Читальні їм! І ще чого!
На що шпихлір, на що їм каса?!

Скажи їм, любцю, най не ждуть
Мене так знемогла дрімота...
Він обернувсь і задрімав
Сном неспокійним патріота"[1]).

Тут Маковей не є вповні обєктивним. За словами відчуваємо **сатиру.** Маковей віднайшов себе.

„Бачиш ті поля безкраї?
Ми їх здопчем за годину!
Бачиш те велике місто?
Ми його за день зруйнуєм!"[2])

У цих крицевих словах замкнув поет всю велич, всю могучість сил Марса. Та це лише руїнницька сила — по думці автора. Ось якими словами він кінчить:

„Бачиш пастушка там в далі?
Ми його не нагодуєм..."

Антимілітаризмом надихані й інші сатири цієї збірки:

„Заплатив я податок кровавий,
сам у войську служив вісім літ,
у війні з прусаком став кулявий...
...А тепер і мій син уже служить
я без його не маю і сну...

Передвчера корову продав я,
весь податок як слід заплатив"[3]).

Вертаючи домів, пристанув цей селянин під вікнами офіцирського касина. Тут пир, музика грає, підносять тост. А там на дворі виривається із глибин зболілої хлопської душі:

„Ох, мій Може, мій Боженьку милий!
За хвилину одну і пропили
офіцири корову мою!.."

В іншій сатирі бачимо новітнього „лицарика". Тепер він завоював сотню дам... „карти, коні, шампан, лови, танці, всякий спорт" — це його звичайні заняття, інших не має. Але коли стратив честь, коли панянка відмовила йому руки, коли стратив кредит і постановив умерти, то

Як револьвер ти оглянув
і набої закладав —
Мов Геракль непевний стану
і — жидам його продав"[4]).

В довшій поемі п. н. „Молох" виступає Маковей проти вживання поваги Бога до свідомого баламучення простолюддя, в інших знова порушує інші теми, а все здебільша загальносуспільного характеру. Глибокі переважно сюжети й гарна обробітка надають цим сатирам неабиякої вартости. На найважнішу нотку цих сатир, нотку, що постійно відзивається, іронію, мав чималий вплив той, ким Маковей змалку захоплювався, кого наслідував, кого перекладав, про кого писав — Гайнріх Гайне[5]).

Та ще виразніше відбився цей вплив на іншого роду творах поета. Маю на думці любовну лірику. В „Поезіях" є дві збірочки любовних пісень і одна балляда. Першу збірку еротик написав Маковей щойно в липні 1892 р., тобто якраз тоді, як мав 25 літ. Подібне явище стрічаємо й у Франка та інших письменників того часу, що, осбливо замолоду, є великими суспільниками й перше місце віддають суспільним темам. Перша любовна лірика Маковея („Семпер ідем")[6]) це не пеани коханню і коханій, а — сатира. Ціла іронія в тому, що давня любка запрошує поета на весілля. Виходить за старого (й багатого...), тому й мимоволі тиснеться на уста насмішка:

„Я думав: ти романтична,
а ти бачу, є практична,
знаєшся на женихах..."

Цю усмішку, лише в більше пікантній формі двозначного вислову бачимо в Гайного:

Кохання нам щастя приносить
Кохання багатство дає".

Глумитися хіба можна над усіми тими, що

„вінчають „із любові"
ту лелію з лопухом".

Поет вже наперед уявляє собі, як то буде на весіллі, подібно, як співав Гайне, що в сні бачив себе самого на весільному пирі давньої любки за-тостам:

„Im nächt'en Traum hab ich mich selbst geschaut
Im schwarzen Galla-Frack und seidner Weste

---

[1]) „Поезії" ст. 14—16.

[2]) „Поезії" ст. 17—18.

[3]) „Поезії" ст. 19—20.

[4]) „Поезії" ст. 21—22.

[5]) Гл. Бібл. ч. 1. — В „Зорі" (ч. 189).

[6]) „Поезії" 23—32.

го селяни самочинно загорнули викопану попереднього дня на громадськім пасовиську яму, де мав станути хрест. Це мабуть і було причиною інтервенції поліції. Командант місцевої поліції взяв чомусь цей поступок селян за збурення публ. спокою і зателефонував за допомогою до Золочева. В короткому часі приїхало до села кільканацять поліціянтів з комісарем зі Золочева, які й почали робити в селі лад. В громаді повстало замішання, яке збільшив москвофільський висланник зі Золочева Труш вистрілом з револьверу. В замішанні багато людей потурбовано, а селянина Миколу Гайдара ранено. Москвофіл Труш вільний, а зате з селян зі Сновича арештовано Василя Барабаша, пораненого Миколу Гайдара, Семка Гайдара і Настю Коропецьку та священика о. Муровича. По дневі звільнено Семка Гайдара, по двох днях Василя Барабаша і по трьох днях Настю Коропецьку. В арешті остався Микола Гайдар і покищо не відомо, як стоїть справа з о. Муровичем. В його справі мав інтервеніювати адвокат д-р Ваньо.

Масарик про меншини.

У розмові з журналістами, президент ЧСР Масарик сказав: „В теперішну добу державна нація не в силі засимілювати меншин, а крім того це не булоб у дусі гуманізму. Для держави вистарчить, якщо меншини є льояльні і виявляють цю льояльність там, де треба. Сьогоднішної держави не можна вважати національною одиницею, бо держава є тільки господарський комплекс, у якому всі горожани звязані спільними інтересами“. Варто порівнати ці слова із останніми статтями — Ґрабського про українців.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими значками.

Більшовицько-турецька приязнь.

Дня 29. ц. м. в Анґорі у присутности Карахана і турецького представника Гусейна Раґіба підписано договір приязни між Туреччиною і СРСР. Цей договір є продовженням пакту, підписаного 17. грудня 1929 р.

Manschetten an der Hand, als ging's zum Weste
Und vor mir stand mein Liebchen süss und traut.

Ich beugte mich und sprach in Hofton: Sind Sie Braut?
Ei, ei! so gratulier' ich, meine Beste!**)

У Маковея:

„Слюб твій я тепер так бачу,
як-бим був уже на нім“.
„А в кутку сидить молодик
з видом тужним і сумним“.
На пирі я тоаст повім,
коли вже буде веселіше...“
„Най вік цілий
живуть здорові як вода:
пан молодий немолодий
і молода за молода!“

Останній вірш цієї низки:

„Ой дівчино кохана,
як ягідка румяна!
Бач марнію із жалю,
таки я тебе люблю!

„Гнів мій чейже не диво;
жий без мене щасливо!
Я-ж зовсім не ворог твій,
лиш не можу збутись мрій.

„Чи мене ти дурила,
не кажи мені мила
Слово це таке страшне!
Ти любила чей мене?“

„Подивлюсь, як до слюбу
поведуть мою любу,
подивлюсь і проклину
свою долю навісну“.

У Гайного:

„Wie die Wellenschaumgeborene
Strahlt mein Lieb in Schönheitsglanz,
Denn sie ist das auserkorene
Bräutchen eines fremden Manns.

Herz, mein Herz, du vielgeduldiges,
Grolle nicht ob dem Verrath;
Trag es, trag es, und entschuldig' es,
Was die holde Thörinn that.*†)

(Продовження буде.)

* „Junge Leiden“ III.
†) „Lyrisches Intermezzo“ XVII.

З музичного життя на Рад. Україні.

Як заповідається найближчий оперовий сезон?

Найближчий оперовий сезон для оперових театрів Рад. України буде сезоном ювилейним. Перед пяти роками, в р. 1925., почались перші оперові вистави в українській мові. Перші роки істнування української опери були незвичайно важкі. Не було ні власного українського репертуару, ні власного українського персоналу. А передовсім треба було зломити опір публики, незвиклої до „хахлацької“ мови в театрі, публики, часть якої ставилась до нової української опери не тільки байдуже, але й явно вороже.

Сьогодні, після пяти літ істнування української опери, ситуація цілковито змінилась. Замісць одного оперного театру з р. 1925, тепер є вже шість державних оперних театрів — Харків, Київ, Одеса, Держ. Робітничий Оперний Театр, Пересувна Опера Правоберіжя і Пересувна Опера Лівоберіжя. Виготовляються вже пляни створення семого оперного театру в Дніпропетровську. Виросли і виховались уже не тільки кадри українських співаків, але й музичних і сценічних керманичів — дириґентів і режисерів — і композиторів, яких оперові твори появляються чим раз частіше в репертуарах оперових театрів. А ворожий — чи в найкращому випадку байдужий — настрій публики змінився до тої міри, що напр. оперовий сезон у Харкові пройшов у цьому році при щоденно випроданій салі.

У найближчому сезоні в українських оперових театрах зайдуть деякі зміни, які торкаються головно персональних складів харківської і київської опери; при чому можна завважити послаблення складу Столичної (Харківської) Опери, а зате значне посилення Київської Опери. І так із Харківської Опери відходять до Київа її обі прімадонни: драмат. — Марія Литвиненко-Вольґемут і лірична — Марія Сокіл. З ними тратить Харківська Опера найкращих членів свого складу, артисток, які були правдивим „маґнетом“ для оперної публики. Дальше покидає Харків — про що ми вже доносили окремою нотаткою в нашому часописі — дириґент Антін Рудницький, покликаний в Київську Оперу на посаду головного дириґента. Також і перший тенор Михайло Голинський більше не працюватиме в Харкові. Місця Литвиненко-Вольґемут і Сокіл лишаються фактично вільними, так, як в ніякому разі не можна вважати рівновартною заміною запрошених на ці місця артисток Воликівської і Гайдай. Як перший тенор працюватиме в Харкові Данченко. Позатим склад в основному лишається без змін, себ-то: директор Рибак, дириґенти Маргулян, Вериківський, Вейсенберґ, режісери Форегґер (він-же і балетмайстер), Каргальський, Бобров. З видніших артистів залишаються: Гужова, Копйова, Середа, Кученко, Будневич, Поторжинський. Крім того відомий бас Донець перенесений з Київа до Харкова. Дирекція веде переговори з нашим буковинським тенором Орестом Руснаком, який працює в Німеччині і підчас своїх гостинних виступів в Харкові ц. р. відніс незвичайний успіх.

Склад Київської Опери слідуючий: директор Христовий (бувший шеф Відділу Мистців в Н. К. О.), дириґенти Рудницький, Брагинський, Радзієвський, Смекалін, режісери Мандзій, Лишанський, балетмайстер Вігільов, артисти: Литвиненко-Вольгемут, Сокіл, Захарова, Дідківський, Зубарйов, Лисянський. Крім них запрошено ще відомих співаків тенора Микишу і баса Цесевича — оба вони українці, які від літ працюють у Великих Театрах Москви і Ленінграду. Словом Київська Опера матиме в цьому сезоні першорядний склад трупи.

В Одесі найменше змін. Залишається директор Кривень, дириґенти Столерман, Прібік, Покровський, Фемеліді, режісери Гречньов і Буховський. В акторському складі бачимо знову визначного українського драматичного тенора Кипаренко-Доманського, Брагіна, Степову, Славинську та інших.

Також і в складі Держ. Робітн. Оперного Театру під кермою директора Вольґемута, дириґентів Йориша і Ставровського та режисерів Хилькевича і Шаповала, основних змін не буде.

Щодо репертуару, то з новинок підуть у Харкові: Бранда „Машиніст Гопкінс“, Лятошинського „Золотий Обруч“ („Захар Беркут“) — твір принятий в репертуар Великого Театру в Москві — Косенка „Кармелюк“, Потоцького „Прорив“, балет Вериківського „Весняна казка“ і „Балетна Пантоміна“ Рудницького. Поновленими будуть „Казка про царя Салтана“, „Мадам Батерфляй“ і „Льоґенґрін“.

У київському репертуарі слідуючі премери. „Золотий Обруч“, Кнюппера „Північний вітер“, Золотарьова „Декабристи“ і одна европейська опера. З балетів: Шостаковіча „Золота Доба“, Рудницького „Балетна Пантоміна“ і Ґлієра „Есмеральда“. З поновлень: „Садко“, „Льоґенґрін“, „Отелло“.

Одеський Оперний Театр замовив у кількох композиторів низку опер, з яких часть піде вже в майбутньому сезоні. Крім того піде м. і. нова опера Льотара „Тіль Айленшпіґель“ і Мусорґського „Борис Ґодунов“.

Чи українські учні це бандити?

Злобні інсинуації жидівської „Хвілі“.

Від одного з поважних українських педаґоґів з Бережан дістаємо слідуючого листа:

Жидівська „Хвіля“ з дня 25/7 ц. р. в статті під заголовком „Uczniowie włamywaczami“ подає злобно зложену брехливу вістку, буцім-то учні української ґімназії в Бережанах на протязі двох літ обікрадали місто. Дописувач, як видно, добре поінформований чи судовими колами чи може слідчою поліцією, подає докладний список злочинців і їх вломів, та „лише“ в одному свідомо відбігає від правди, приписуючи ті злочини українській молоді та українській ґімназії.

В імя правди слід зазначити, що: 1) в Бережанах нема української ґімназії, а є тільки польська з окремими утраквістичними відділами, з одною спільною управою й одним учительським збором.

2) На число 5 зловлених учнів лише один, Ярослав В., є гр.-кат. обряду та ученик утраквістичних відділів, і то такий, що при слідстві запитаний про національність, відперся її, кажучи, що йому ця справа байдужа. Решта є з польських відділів, між ними один жид Герман Г. і 3 поляки.

3) Не без значіння для справи й те, що саме вчителі українці, яким — видно з навички — закидається покривання провин своїх учнів, яких польська преса при всякій нагоді називає бандитами, ще при кінці минулого шкільного року зажадали усунення Ярослава В. з ґімназії, добачуючи в ньому чинник розкладу й деморалізації, з чим погодилася педаґоґічна рада, а уневажнила це рішення Кураторія, даючи наказ прийняти цього учня назад до школи.

При кінці хай відповість нам інформатор „Хвілі“, на якій основі він зачисляє свого земляка-вломника Германа Г. до українців? Чи може з вдячности за те, що його батько займає за півдармо помешкання в українській інституції, а син спроваджує до тої самої інституції банду вломників і обікрадає її?

Годі припустити, щоби дописувач, який так докладно в подробицях знає цілу справу, не знав також, до якої національности належать вломники і до якої школи вони ходять. „Бреши, та міру знай!“

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

Заворушення у донецькому басейні.

(АТЕ). У донецькому басейні прийшло до поважних заворушень. Причиною цього був великий брак харчових продуктів. В районі Артемовська товпа голодних робітників розгромила кілька магазинів, при чому настрої робітників були явно антибільшовицькі. Вуглекопи заявили, що приступлять до роботи тоді, як влада достарчить їм харчеві продукти. Орджонікідзе телефонував до Москви, що як робітники не дістануть харчових продуктів, то в донецькому басейні будуть поважні заворушення.

Найбільший ворог більшовиків.

Радянська преса пише, що після ліквідації опозиції, Сталін є вправді побідником, але число зневірених комуністів збільшується так, що вони творять свого рода партію пасивної опозиції проти комунізму. Велика кількість тих зневірених переходить на бік еміграції і там творить т. зв. „третю еміграцію". Ці емігранти є найбільш небезпечні для радвладв, бо вони, як бувші комуністи знають усі тайни радянської дійсности і зраджують їх та використовують проти радвлади.

Вашинґтон проти Москви.

Кількох сенаторів Зединених Держав звернулось до уряду з домаганням припинити виміну товарів між Зединеними Державами і СРСР. На днях Зед. Держави підвищили мита на радянські товари на 50 проц. Дня 28. ц. м. уряд заборонив вивантажити радянські деревляні вироби з корабля у нюйоркській пристані. Компетентні американські чинники стоять на становищі, що радянські транспорти руйнують американський промисл, тому і 32 торговельні кораблі СРСР мусять завернутись. У Шікаго говориться про зірвання торговельних звязків між СРСР і Зед. Державами.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Нова історична правда.

Тяжко зачинати фейлетон від фактичного факту, бо чогось так якось..., що ніхто не вірить у факти малого фейлетону, тільки в його зміст.

А всетаки це є факт:

Один з львівських українців оглядав недавно Краків. Мав відпустку — то й міг, а мав охоту — то й оглядав. Оглядаючи ріжні старинні закамарки підвавельського города, наткнувся на прогульку, зложену з більшої скількости інтелігентних невіст і ще інтелігентніших мужів. Причіпився наш українець до них, бо вони мали провідника, який їм багато дечого пояснював. От підійшла ця прогулька до гробівців заслужених людей.

— А чому вони не мають домовин? — питає якась бистроумна прогульківна.

— Українці забрали! — відповідає провідник, пускаючи при тім кілька сліз і скрегочучи зубами.

Ціла прогулька тяжко зітхає. Жінки плачуть, мущини затискають пятсуки.

— То українці так далеко загналися!? — дивується хтось, хто стільки чув про українсько-польську історію.

Наш українець не мав часу запротестувати проти цього і добре, що не мав. Пощо розвівати страх перед українцями, які в своїй войовничости загналися до Кракова, здобули його, позабирали що дорожчі „трумла" і витявши козачка під Сукенніцами, подалися в свій край...

Це, здається, було зараз після відомого чуда під мурами старого міста:

> „Kiedy Kara Mustafa,
> Słynny wódz Krzyżaków,
> Zdobywszy Rzym i Paryż,
> Szedł prosto na Kraków..."

Міста він тоді не здобув, бо до цієї функції історія призначила українців.

Треба признати, що поляки навіть у нещастю мають щастя. Колиб так був Кара Мустафа дохопився Кракова, то звичаєм „хрестоносців" виві̇з би був у першу чергу все, що представляло собою якусь долярову вартість. Забрав би був золото, срібло, догорі каміні, дивани і килими, королівські вінці і клейноди. А українці — здобувши Краків — забрали... трумни. Навіть корони Данила, що нібито має бути автентична, не рушили!

— Чи не дивний це народ?!.. Чи не випадає вчити його ще цілими віками, щоб хоч трохи прийшов до розуму?! Адже факт зрабування порожніх домовин це одинокий випадок у всесвітній історії від вигнання з раю почавши!

Були випадки збезчещення могил великих людей, — наприклад: один вожд викинув кости другого вожда з гробу, були випадки, що хтось нищив могили борців за волю, але домовин ніхто не крав, крім українців і то тільки в Кракові.

Не знав я про крадіж домовини у Кракові, так само, як і про саме здобуття. Але чи я мак про все знати?! Кожний день учить мене щось нового, кожна людина може мені щось неясного виявнити. Так було, наприклад, недавно з фактом різання дітей у Львові. Одна істеричка історичка доказувала мені, що українці різали маленьких дітей римо-католицького обряду. Не вживали до цього шаблі або бритви, якби це зробив правдивий европеєць, але вмисно затуплених і пощерблених ножів. Доказом цього мала бути одна маленька дівчинка, яку знайшли на сходах камениці, хоч і живу, але з окрівавленим носом.

Супроти цього я повірив, так як і вірю краківському „історикові" і його історії з „трумлами".

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ

— **Літом у гори.** Інформуйтеся: Купелеве заведення Зелемянка п. Гребенів коло Сколього. Горячі купелі сірчано-йодові у лазничках. 2388 28—30

— **Редакційні вісти.** З днем 2. серпня ц. р. почав відпочинкову відпустку головний редактор нашого щоденника **Вас. Мудрий.** Вчасі відпустки буде його заступати **ред. Іван Кедрин.**

— **На Підлиську Гору!** Всіх, що зголосилися до участи в прогульці до Підлисся дня 3. серпня ц. р., влаштовуваній філією Т-ва „Просвіти" ім. М. Шашкевича у Львові, просимо зголоситися особисто в суботу 2. серпня ц. р. в канцелярії філії (бібліотека „Просвіти", 2-ий поверх, через бальков) в год. 11—1. передпол., де їм подасться останні інформації На кошта подорожі принести 9.60 зол., якщо буде знижка то надвижка буде повернена.

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ. 2)

Федорівська церква у Львові.

Характеристичне, що коли міське успенське братство користуючись правами Ставропігії велo завзяту боротьбу в обороні тих прав, чим в першій мірі протиставилося львівському владиці, то всі передміські брацтва стали в обороні владики проти Ставропігії. Не виломилося з цеї лінії і федорівське брацтво, за що дня 20. червня 1590 р. діждалося клятви, кинутої митрополитом Михайлом на своїх найвизначніших братчиків — Семена Корупку, Марка Мисоловича, Семена Гарбара та Костя Костинича.

Як тільки прийшло до сякої-такої злагоди поміж владикою Балабаном і Ставропігією, клятву знято а виклятi передміські братчики стали найревнішими поборниками справи, яку тодіж таки вивигнено в обороні загрожених і насилуваних прав української церкви і національности у Львові. З братських документів довідуємося, що вже 1594 р. тойже сам пан Семен Корупка з Тимотеєм Зарудським принесли до Ставропігії від федорівського брацтва 20 золотих, а пять літ згодом тіж самі з паном Рачинським явилися на ґреміяльному зборі брацтв на якому „от всего брацтва под сумлінням своїм деклярoвали стояти єдин при єдном до сконченія справи". І тут ми можемо подивляти і будуватися зразками патріотизму та жертвенности, які доконували і доконали чуда, бо серед найстрашніших умов, під найзавзятішим напором узброєної в усі права державної нації, не дали стерти старої, української патини з княжого Львова і його передмість. Правда, тодішні „власти" мали одну ахіллеву пяту: вразливість на монетні вальори. І тому то ледви не вся енерґія наших прадідів концентрувалася на... монеті.

Силою морального наказу оподаткував себе цілий український Львів а з ним і федорівське брацтво. Федорівські сафяники, слюсарі, кравці, стрільники, ґарбарі, кушніpі, теслі, войлочники та лучники, що мешкали у власних домах зложили 149 золотих, при чому деякі склали по 15 а навіть 20 золотих, а убогі комірники зложили до двох сотень, при чому давав хто скільки мав, звичайно — більше ніж міг!

Правда, федорівська братія, помимо своїх високих моральних прикмет, великих громадянських амбіцій, а може якраз через них, як кожна людська громада не обувалася без хвилевих непорозумінь і „посварів", які одначе не зрушували основ гуртової дисципліни. Такий несимпатичний „посвар" занотували братські акти під датою 25. листопада 1605. Тоді посварилися поміж собою пан Тимко Зарудський, федорівський братчик з паном Іваном Костуриком, миколаївським... „Єден єдному злиі слова задаючи неучтиве". Присутні братчики поєднали їх якось на місці, але згодом, пан Іван Костурик „взял през якую намову шатанскую, а не през иншую, запомнівши оноі людзкости" і завізвав пана Зарудського до замкового суду „за которую справу посполство барзо заприкро міло, а найбарзій для того, же еще на деспект пан Іван Костурик дал пана Зарудського до везеня всадити смродливого". За той „деспект" засудили братчики пана Костурика карцером на вежі та безміном воску на церкву, рівночасно визволивши пана Зарудського з тюрми. Не дуже віддячився пан Зарудський братії, яка заплатила за нього 14 червоних золотих „викупу". Вийшовши з тюрми сказав пан Зарудський усім, що на покриття виданих сум не дасть ані шеляга, а о братське благословення не стоїть, бо коли йому відмовлять його тут, то він собі його найде деінде... Було це очевидно нарушення братського авторітету з боку пана Зарудського, але це кінець-кінців полагоджено, бо потім виступає пан Зарудський дальше в братських актах, як посол на соймики і т. п.

Коли около 1602 року вмирав св. федорівський духовник о. Йосиф, то полишив по собі завіщання, в якому запевнив парохію за своїм сином, колиб він приспособився до духовного стану, або за тою з дочок, котраб вийшла за священика; остаючим своїм дітям, мав би наслідник чи наслідниця виплатити по двацять гривень. Колиб одначе не зайшла ні одна ні друга обставина, тоді управа парохії і приналежних до неї дібр має перейти на брацтво, яке зі свого боку має виплатити сиротам по о. Йосифі шістьдесять гривень.

Коли одначе виявилося, що син небіщика о. Йосифа не тільки не надається на попівство, але що гірше „złotrowawszi się", витратив церковних ґрунтів вартости з горою триста золотих, а жадна з дочок не вийшла за священика, через що дійшла св. федорівська церква до запущення, то львівський староста Станислав Мнішек, віддав, згідно з завіщанням о. Йосифа, адміністрацію парохії та всіх її ґрунтів так давних як і набутих в руки брацтва. Видану в тій справі грамоту старости з 1617 р. потвердив 30. січня 1621 р. король Жигмонт III. впроваджуючи св. федорівське брацтво в управу парохії та повноправне посідання її маєтностей, що протяглось до 1744 р. в якому Атаназій Шептицький видав відомий декрет обмежуючий братську юрисдикцію.

В рукописному відділі бібліотеки Народнього Дому у Львові зберігається книга, обіймаюча протоколи братських зібрань за час від 1665—1681 р. та рахунки братських приходів і розходів за час від 1665—1668 р. З цеї многоцінної книги довідуємось дуже багато про внутрішній устрій та працю св. федорівського брацтва.

Дня 23. травня 1665 р., мабуть в перве по Хмельниччині, яка привела до упадку в першу чергу передміські церкви та їх брацтва, відбулася „єднорална" сесія, на якій старшим братом обрано пана Федора Матисевича а другого пана Андрія Городецького „которня аби радили і справовали на честь Господу Богу і святому великомученику Христову Теодору Тирону". Братами-столовими обрано панів Якима Теодоровича, Івана Засанского та Семена Котовича Паламарями — Данила Лисиницького та Андрія Бреника. „А писар пан Антоній, дидаскал на той час бивший..." Так обраний сеніорат не мінявсь що року, але „радив і справував" цілими роками, як довго не тратив братського довіря або сам не зрезуґнував з почести і безплатного, хоч тяжкого і відповідального труду.

(Продовження буде)

— **Рівноправність.** Поміщуємо без коментарів присланий нам документ: Starosta powiatowy w Borszczowie. L. I/1396. Orzeczenie. Obwiniony ksiądz Michajło Drozdowski gr. kat. proboszcz w Oleksińcach winien jest, że dnia 26/VI. 1930 r. przedłożył dwie metryki wbrew zarządzeniu Starostwa powiatowego w Borszczowie L. 9604/29 z dnia 12/10. 1929 w języku nieurzędowym, czem dopuścił się wykroczenia z art. I. Rozp. Pr. Rz. P. z 22/3 1928 D. U. P. Nr. 36. poz 432., oraz wykroczenia z art. 1. ustawy z dnia 31/7. 1924 Dz. U. Rz. P. Nr. 73 poz. 724 o języku państwowym i za to skazuje się go na podstawie art. 17. Rozp. Pr. Rz. P. P. z dnia 22/3 1928 Dz. U. Rz. P. Nr. 38 poz. 365 na grzywnę w kwocie zł. 200, a w razie nieściągalności na karę aresztu zastępczego, oraz zwrot kosztów postępowania dowodowego w kwocie zł. ...... Od tego orzeczenia wolno wnieść w ciągu 7 dni od dnia doręczenia na ręce tutejszego Starostwa żądanie skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego. Borszczów dnia 3.VIII. 1930. Starosta powiatowy Gargasz.

— **Запротестовані вексли.** Головний статистичний уряд подав до відома, що в м. червні ц. р. запротестовано 471.437 векслів на суму 112.048 тисяч золотих; у порівнанні з м. травнем кількість запротестованих векслів зменшилась на 8.3 відс., а сума золотих зменшилась на 10 відсотків. Пересічна вартість запротестованого вексля виносила в червні 238 зол., а в травні 242 золоті. Деякі воєвідства виказують збільшення суми запротестованих векслів, між ними станиславівське воєвідство на 0.4 відсотків, а львівське на 2.3 відс.

— **Без білетів.** Підчас передвчорашніх ловів залізнича поліція арештувала за їзду залізницею без білетів Івана Гука, Івана Пажуцького, Гриня Лачаву, Тому Пяту, Мечислава Конопчака, Мих. Стецина, В. Мадая, Мошка Фелікса, Бориса Мудреґу і Петра Василіва. Всіх поміщено у львівських поліційних арештах.

—**Крадіж грошевих листів у Варшаві.** У поштовому уряді ч. 2 у Варшаві арештовано листоноша Маєвського за крадіж грошевих листів. Підчас ревізії в його домі сконфісковано 50 листів, між ними 20 листів відчинених, з яких вийнято доляри. Маєвський признався до вини.

— **Самовбивство вихреста.** Адам Ранкман, молодий студент варшавської техніки не схотів бути жидом і 1928 р. перейшов на християнську віру. Після вихрещення перебував у домі родичів, які залишились вірними жидівській релігії та дуже терпіли з приводу вихрещення сина. Між родичами жидами і сином вихрестом були сталі непорозуміння, докори, які закінчились тим, що дня 29. ц. м. Адам Ранкман закінчив життя самовбивством.

— **Цікавий зїзд.** Дня 15. серпня у Бидґощі розпічнеться всепольський зїзд глухонімих. Це буде перший зїзд цього роду.

—**Великий страйк у Франції.** У страйку, який є демонстрацією проти нового закону про соціяльне забезпечення, бере участь 100.000 франц. робітників. Також будівельні робітники, що досі держались у резерві, приступили до страйку.

— **Сумна статистика.** У звязку з останнім землетрусом в Італії, італійська преса подає статистику жертв землетрусу за останніх 200 літ: В 1724 р. підчас землетрусу в Лімі в Перу згинуло 18.000 людей; в 1731 р. в Пекіні згинуло 100.000 людей; в 1755 р. в Лізбоні землетрус спричинив смерть 32.000; в 1755 р. у Персії 40.000 осіб; в 1783 р. в Калябрії від землетрусу згинуло 30.000 осіб; в 1797 р. в Еквадорі було 40.000 жертв землетрусу; в 1812 р. у Венезуелі згинуло 20.000 осіб; в 1868 р. в Еквадорі 40.000; в 1880 р. в Греції 3.641; в 1883 р. під Неаполем 2.400; в 1891 р. у Японії 25.000; в 1896 р. у Японії 27.000; в 1902 р. на Кавказі 1000 осіб; в 1902 р. в Туркестані 4.200; в 1905 р. в Індії 10.600; в 1905 р. в Калябрії 1000; в 1906 р. в Колюмбії 100 осіб; в 1907 р. на острові Ямайка 1600; в 1908 р. в Мессині й Калябрії 83.000; в 1920 р. в Китаю 5.000; в 1923 р. в Токіо і Йокогамі 20.000, а потім 180.000 осіб. Разом за 200 літ землетруси пожерли 868.841 осіб.

— **Смерть вірменського діяча.** В Парижі помер у 70 році життя один із найпопулярніших вірменських політичних діячів, Йогос Нубар-паша. Померший родом з Єгипту, син египетського міністра, був людиною надзвичайно багатою. Велику більшість свого майна ужив на вірменські національні цілі.

— **Вийшовши з тюрми** складаємо цією дорогою щиру подяку **Хвальному Комітетові Допомоги Політичним Вязням** за піклування нами підчас побуту в тюрмі. — **Колодій Василь, Заболоцький Павло.**

Марш. Пілсудський вертається до політ. життя.

У перших днях серпня марш. Пілсудський вернеться з Пікілішок до Сулеївка. Поворот його заперечує чутки, подавані опоз. пресою, нібито Пілсудський відсувається від участи в політичному житті. Дня 10. серпня буде Пілсудський у Радомі на зїзді леґіоністів. Промови не виголосить, заступить його в цьому ґен. Ридз-Сміґли.

Мін. Складковський у Львові.

Дня 30. липня мін. Складковський вернувся із станиславівського воєвідства та перевів інспекцію староства в Заліщиках. Опісля був у Копичинцях. Дня 31. липня перевів інспекцію в Копичинцях, Теребовлі, Скалаті та Збаражі. Потім приїхав у Тернопіль. Зі Золочева в четвер в ночі в год. 11.15 приїхав у Львів і заїхав до Краківського готелю. Нині в пятницю буде на інспекції львівського воєв. уряду і підчинених йому урядів держ. адміністрації.

Після нападу на почтовий амбулянс.

Вчора, в четвер, ішла весь день акція поліції для зловлення учасників нападу на почт. амбулянс біля Бібрки. Кермує нею бобрецький староста Хмелевський, що є в безупиннім контакті з львівським воєвідством, яке пильно слідкує перебіг подій. Від поліції занявся справою заст. воєвідського команданта підінсп. Абчинський, а до Бібрки виїхав начальник слідч. відділу підінспектор Штаба, де разом із пов. командантом ком. Балею кермують поліційною облавою. Придержали ще більше інших людей, підозрілих в участи та співучасти в нападі. „Сл. Польске“ пише, що вбитий Гриць Пісецький, абсольвент ґімназії, належав до пласту, бо доказує це леґітимація, однострій та відзнаки. При Пісецькім найшли теж фляшку горівки, кокаїну, витрих і серію порноґрафічних карток. Крім того оглядини його тіла виказали, що був хорий венерично. Тіло Пісецького перевезли у Бібрку. Туди привезли теж і вбитого поліцая Молевського, що осиротив пятеро дітей.

У звязку з нападом повідомляють іще, що візник амбулянсу, як почув стріли втік. Він заалярмував поліцію в Бібрці і за яких 20 хвиль два поліцаї були вже на місці. Вони випрягли коні амбулянсу та пустилися в погоню за напасниками, що втекли до ліса. У лісній гущавині нараз кінь сполошився та скинув поліцая на землю. В тій хвилі впало кільканацять стрілів. Оба поліцаї відстрілювалися, звернувши дула револьверів у напрямі втікаючих пятьох людей. Одного з них поцілили двічі в плечі, кулі пройшли наскрізь. Заки поліцаї добігли до нього, він застрілився.

Погоня за іншими чотирма напасниками, як сказано, триває далі. Більші поліційні відділи окружили у широкім проміні ліси, в яких мабуть напасники ще скриваються. Поліц. пес, що вів поліцію, ішов за слідом 11 кл. у глибину ліса. Потім слід загинув.

В амбулянсі було 55 тисяч зол. Напасники забрали 30 тис., а 25 тис. у більоні оставили. Польські часописи пишуть, нібито всі напасники були в одностроях похожих на пластунські й усі мали револьвери. Коли поцілений Молевський впав на землю, вони підійшли до нього та стріляли з близька. Щойно коли Молевський вже майже не давав знаку життя, забралися до грошей.

„Ґазета Поранна“ пригадує, що напад, виконаний в середу, не був перший, який уплянували члени УВО в цій догідній для себе околиці. Вже минулого року уладили на тімже гостинці в год. 9. веч. напад на почтовий віз, одначе напад тоді не вдався. З причини тодішнього нападу вийшов розпорядок, щоби амбулянсові, коли він везе більше грошей, додавати поліційну ескорту та щоби перевозити гроші не вечером а в день. Напасники обрахували собі, що при пересилці більшої суми грошей експедиція почти на залізниці потреває довше, себто заки амбулянс відїде, гостинець опустошіє, бо всі фіри від поїзду давно відїдуть. Так і сталося, бо коли почтовий амбулянс доїздив до ліску зв. Дубина, що є в половині дороги до містечка, на гостинці дійсно не було нікого. Візник зізнав, що в хвилі, коли амбулянс годі було доглянути з гостинця, вибігло зпоза закруту трьох людей по міськи зодягнених, один із них підбіг до пол. Молевського і заки той ще міг зорієнтуватися, що є, вистрілив до нього кілька разів, потім звернув револьвер до візника та вистрілив кілька разів. Візник зрозумів небезпеку та поляг

до землі. Напасник думав, що вбив його, копнув сильно, а візник нарочно покотився, наче мертвий, у рів. Тоді напасники взялися до грошей. Візник скористав із їх неуваги та нишком утік. „Ґазета Пор.“ пише, що Молевський сам зголосився був того дня у своєї влади та просив, аби його призначили до конвоювання почти до Бібрки, бо мав у Бібрці якусь приватну орудку.

Проколюють мозок.

(АТЕ). „Последнія Новості“ повідомляє, що в більшовицьких тюрмах вязні часто вдають смерть, заживають наркози, а потім із трупарні втікають. Тому влада приказала таким вязням проколювати мозок довгими іглами, щоби не було сумніву, що смерть наступила.

Нансенівські пашпорти й українська еміґрація.

(Лист до Редакції.)

Високоповажаний Пане Редакторе! Інтереси справи, а не почуття якоїсь гурткової чи особистої амбіції, примушують мене просити Вас не відмовити надрукувати на сторінках Вашого часопису оцього мого листа:

Протягом півроку українська еміґрація в ЧСР. виборювала своє право називатись у т. зв. нансенівських пасах своїм правдивим національним іменем. Нема сумніву, що ми досягли позитивних наслідків у цьому відношенні тільки через те, що в обороні своїх прав ми виступили орґанізовано й солідарно. Отже, льокально, в межах ЧСР., ми маємо успіх. Але в ширшому, міжнародньому порядку, це питання не є вирішене, і дуже шкода, що „орієнтаційне“ питання причинилось до того, що між нами не було згоди відносно спільних кандидатів на делеґатів до Женеви для оборони перед орґанами Ліґи Націй не тільки нашого національного імени, але й інших інтересів української еміґрації правного і матеріяльного характеру.

Фактом є, що на зборах представників українських орґанізацій і установ дня 10. червня ц. р. представники чотирьох найбільших громадських орґанізацій, проти голосу представника Комісії персоналу й студентів Подебрадської Академії, рішучо не приняли кандидатури в делеґати п. Мартоса, виставленої й также рішучо підтримуваної представником із Подебрад. (Відмовившись підписати спільний меморандум до Ліґи Націй та маючи вже там свого заступника в особі п. Шульгина, „Обєднання“ не могло, звичайно, брати участи у виборах делеґатів. Представники Педаґоґічного Інституту та Ґімназії заявили, що не мають уповноважень на вибори делеґатів). Але та обставина, що обраними були інші особи (п. п. Шелухин, Ґалаґан і Андрієвський), здавалосяб, не повинна була служити причиною для ставлення перешкод Виконавчій Комісії обєднаних еміґрантських орґанізацій у її праці, спрямованій до остаточного полагодження справи з нансенівськими пасами для українців. На жаль, так воно не є!

У 161 ч. Вашого шановного часопису надруковано „Спростовання“ Подєбрадської Комісії, в якому його автори пишуть, що Виконавча Комісія, якої я є головою, не є ідентичною з тією Виконавчою Комісією (у згаданому „спростованні“ її неправильно названо Комітетом), яка повстала дня 23. січня ц. р., бо в ній не заступлена Подєбрадська Комісія. На цей у замаскованій формі зроблений закид, що наша Комісія нібито користується чужим іменем, можна булоб зовсім не реаґувати, колиб тут була мова про гурткову чи особисту амбіцію, а не про справу більше важливу, а саме про доведення до кінця акції, розпочатої нами для оборони нашого національного імени.

До мене, як до Голови Виконавчої Комісії, в останній час майже щодня звертаються українці-еміґранти з ріжних закутків ЧСР. з проханнями про інформації, вказівки, поради і т. д. у звязку з одержанням нансенівських пасів та правильним означенням їх національности у тих пасах. Це свідчить про необхідність істнування такого осередку, деб можна було ці інформації та поради дістати. Але „спростування“ Подєбрад. Комісії може внести дезорієнтацію серед нашої еміґрації, виставляючи нашу Викон. Комісію якимись „самозванцями“ і до нас можуть перестати звертатись. Кому від того буде користь, коли недосвідчені, спантеличені „спростуванням“ українські еміґранти

зароблять помилок? Хто буде радіти, коли через ці помилки збільшиться число українців, яких національність у пашпортових пасах буде зазначена „Рус"? — Над цим автори „спростування" мабуть не задумались.

Щоби справа була ясна, заявляю тут, що я особисто від самого початку розпочатої в ЧСР. акції оборони нашого національного імени беру активну участь у ній. Ще на пленарному зібранні 23. січня ц. р. мене вибрано до Викон. Комісії, яка спочатку не мала постійного голови, а головували в ній за чергою всі її члени. Пізніше на пленумі з участю й предстаника із Подєбрад п. Мартоса рішено, що Викон. Комісія мусить мати постійну президію в складі голови й секретаря. Викон. Комісія вибрала своїм головою мене. У самій Комісії відбулись за цілий час дуже малі зміни, а саме: із числа її 6 членів вибуло 2, на місце яких кооптовано одного.

Наша Викон. Комісія ґенетично й фактично є тим самим виконавчим органом обєднаних українських еміґрантських організацій в ЧСР, який повстав ще дня 23. січня ц. р. Суть справи не зміняється від того, що якась поодинока організація згодом перестає брати участь у спільній акції обєднаних організацій. Але коли підходити до діла з точки погляду інтересів справи, а не дрібних амбіцій, то в даному випадку найважнішим є те, що наша Викон. Комісія від самого початку свого існування й до сьогоднішнього дня веде ту саму акцію й виконує ті самі завдання, для яких її вибрано. Зрештою Б. М. Мартос, голова Подєбрадської Комісії і разом з тим член нашої Викон. Комісії, ще на початку цього місяця повідомляв мене про те, що через запізнене одержання його повідомлення він не міг приїхати на засідання нашої Комісії. Це значить, що ще тоді він уважав себе членом нашої Комісії, а три тижні пізніше Подєбрадська Комісія публікує своє „спростування".

Трудно оправдати сепаратне звернення голови Подєбрадської Комісії за грішми до американських українців у той час, коли ведеться спільна акція більшого числа організацій і установ, в якій і він бере участь. Нелегко також оправдати й її рішення вислати за роздобуті гроші свого окремого делеґата в особі її голови. Але рішучо не можна навести ніяких розумних арґументів на оправдання будь-яких виступів, які вносять серед еміґрації дезорієнтацію й розбрат.

Тому я дозволяю собі просити Вас, Пане Редакторе, надрукувати оцей мій лист, бо чую себе зобовязаним ужити всіх доступних мені засобів на те, щоби не тільки допомогти кожному українцеві оборонити його елементарне право називатись своїм правдивим національним іменем, але й усунути ті перешкоди, які завляються на шляху до здійснення цього права чи то через чужих людей, чи через своїх таки земляків-українців. Додаю ще до того, що наша Виконавча Комісія обєднаних українських еміґрантських організацій і надалі буде допомагати всім, хто до неї звернеться, своїми інформаціями, порадами й іншими заходами аж до того часу, коли в тому мине вже потреба, або коли її функції буде виконувати хтось інший.

Прага, 28. VII. 1930.

З правдивим поважанням
М. Галаган.

Студентські справи.

Вписи до Торг. Шкіл у Львові.

Старшина кооп. студ. Вис. Торг. Шкіл „Торговельник" у Львові подає до відома інтересованим умовини прийняття до Торг. Шкіл, а саме:

Прохання про принятта до Вищої Школи Торговлі Заграничної при ул. Бурлярда ч. 5. (бічна Баторого) належить вносити на приписанім формулярі до секретаріяту в днях від 1/X. — 5/X. До прохання долучується: а) свідоцтво матур. в ориґіналі, б) метрику, в) військові документи, а на випадок перерви по матурі свідоцтво моральности. Вступних іспитів нема, а першенство мають ті кандидати, що здали матуру що найменше з добрим поступом.

7. жовтня буде оголошена ліста принятих, а кождий принятий є обовязаний до 10/X. зложити 150 зол, як першу рату за оплату науки, 25 зол. на вписове і 25 зол. на опіку здор. (сума 200 зол.) і три фотоґрафії, а другу рату в сумі 150 зол. платиться в березні.

Звільнень від оплат нема, а на виклади ходити треба обовязково. Наука тревае три роки, по скінченню яких здається дипльомовий іспит, який на підставі рішення Ради Міністр. з січня ц. р. стоїть на рівні з дипльомами державних університ. заведень.

До Торг. Школи Т-ва „Просвіта" на 1-річний торг. курс абітурієнтів прохання належить вносити в перших днях жовтня з тими самими залучниками що на Вишу Школу Тор. Загран., а на Вищий Курс Коопер. Навчання треба долучити крім цього свідоцтво укінчення однорічн. торг. курсу абітур. Оплата місячно виносить около 25 зол., а незаможні можуть бути звільнені. Крім цих шкіл є ще ріжні курси польські і жидівські.

За ближчими іформаціями проситься звертати на адресу тов. Климка Евгена с. Підберізці п. Винники (коло Львова), залучаючи марку на відповідь. За старшину: Мельник Іван.

Дописи.

ТЕРНОПІЛЬЩИНА. (З просвітно-економічного життя повіту. — Експльоатація селянства. — Арешти.) Мимо завзятих партійних спорів, котрі від кількох літ паралїжують у нас всяку роботу в повіті, просвітний та економічний рух по наших селах не устає. Доказом цього прекрасні просвітні доми, котрі повстали в таких селах як Мишковичі, Лука В. та Чорториня. В перших двох селах ці доми вже майже на викінченні, а в Чорториї внедовзі буде готовий. Доми гарні муровані, яких можуть нам позавидувати сусіди. Чимало в тім заслуги наших братів еміґрантів, що перебуваючи від довшого часу в Америці, не забувають на своїх рідних тут у краю і чим можуть їм допомагають. В нововибудуваних домах містяться кооперативи, які покищо не розвинули ще як слід своєї діяльности головно через брак готівки. Нарід радо горнеться тут до праці, треба тільки, щоби інтеліґенція частіше сюди навідувалась. В минулу неділю відбувся в мишковецькій читальні виклад перебуваючого тут на феріях проф. С. Кордуби, котрого народ вислухав з великим заінтересуванням. Булоб пожаданим, щоби такі лекції могли у нас частіше відбуватися. Мимо того, що по наших селах повно безземельних і безробітних селян, тутешній Заряд фондації ґр. Баворовського, котрий тепер є в руках п. Зелінської, спровадив цього року кількадесять мазурів відбираючи нашим селянам і той нужденний заробіток. Бо треба знати, що п. Зелінська дає робітникам аж 12 копу. Є це з уваги на нинішні низькі ціни збіжжа безсоромна експльоатація селянства. А треба знати, що з хвилею скасування давнього Краевого Виділу заряд фондації перейшов у руки держави. — Великого шуму серед тутешньої польської кольонії наробив факт, що перед місяцем якийсь хлопчина замазав орла на школі в Луці. Позаарештовували кількох парубків, зняли відтак таблицю з замазаним орлом і завісили з великою парадою в мишковецькому костелі. — У.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам для 31. п. м. масло експортове 4·50 зол.; десерове 4·40 зол.; літра молока 24 сотиків; літра сметани 1·30 зол.; копа яєць 6·60—6·70 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця 1. серпня, година 8 вечором Суперники (звижки).

Малий Міський Театр:

Пятниця, 1. серпня, година 8. вечором „Потрійне весілля".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: Володарка кохання.
КАСІНО: Тайна кімнати ч. 13. Я хочу на полотно!
КОЛЬОСЕИ: Нечинне
КОПЕРНИК: Королева волоцюг. Розкіш пімсти.
ЛЕВ: З причини відновлення салі й інсталяції звукового апарату Кіно замкнене.
МАРУСЕНЬКА: Королева волоцюг. Розкіш пімсти.
ОАЗА: Жінка це гріх.
ПАЛЯС: Шалений князь.
ПАН: Божий бич.
ПАСАЖ: „За кулісами цирку" і звукові додатки.
ПРОМІНЬ: З причини реконструкції замкнено.
СТИЛЕВЕ: Мущина, якому платять. Камінне серце.
ФАТАМОРҐАНА: Мадярська рапсодія.
ХИМЕРА: Невідомий батько.
УТІХА: Чортова дочка. Пан вахмайстер на відпустці.

Програма радіо.

Субота 2. VIII. 1930.

Варшава (1411,7) 18·00 Богослуження. **Гельсінґфорс** (221,4) 18·45 Пісні. **Льондон** (356,3) 16·15 Танкова музика. **Берлін** (418) 18·30 Карузо на грамоф. платах. **Стокгольм** (436) 20·45 Пісні і лютня. **Рим** (441) 17·30 Вокально-інструм. концерт. **Лянгенберг** (473) 13·05 Концерт. **Прага** (487) 20·15 Популярні пісні. **Міляно** (501) 12·15 Легка музика. **Брюссель** (509) 18·00 Ґрамофон. плати. **Відень** (516,3) 18·15 Веселі пісні. **Мюнхен** (533) 16·00 Радіотріо. **Будапешт** (550) 12·05 Військовий концерт. **Москва** (825) 15·30 Камеральна музика. **Харків** (1304) 15·50 Концерт.

Неділя 3. VIII. 1930.

Варшава (1411,7) 10·15 Богослуження з Познаня. **Гельсінґфорс** (221,4) 11·90 Музичний поранок. **Ляйпціґ** (259) 9·00 Богослуження. **Льондон** (356,3) 16·30 Військовий концерт. **Берлін** (418) 8·15 Раннє Богослуження. **Стокгольм** (436) 11·00 Богослуження. **Рим** (441) 13·30 Радіоквінтет. **Лянгенберг** (473) 16·30 Концерт. **Прага** (487) 12·00 Радіоорхестра. **Міляно** (501) 16·30 Музика. **Відень** (516,8) 17·20 Концерт Моцарта. **Мюнхен** (533) 10·00 Богослуження. **Будапешт** (550) 16·00 Концерт. **Москва** (825) 20·00 Веселий вечір. **Харків** (1304) 15·50 Камеральна музика. **Париж** (1725) 20·30 Радіоцирк.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Український Театр „Кооператива" у Львові. Український Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові:

Східниця:
3. VIII. „Церковна Миш".

Турка н/Стр.
5. VIII. „Паяцик".
6. VIII. „Троянда Стамбулу".
7. VIII. „Церковна Миш".
8. VIII. Ревія: „Раз та добре".
9. VIII. „Барон Кіммель".
10. VIII. „Доллі".
11. VIII. „Медді".
12. VIII. „Ой, не ходи Грицю".

Новий Український Театр дир. П. Карабіневича. 2341

Веддіж:
2. VIII. „Шал життя".
3. VIII. „Тітка Карла".

Болехів:
4. VIII. „Шлях до пекла".
5. VIII. „Тітка Карла".

Прийму до хору доброго сопрана і тенора. Зголошення надсилати разом з фотографіями.

За редакцію відповідає Олександер Костик Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.